

DEĞERLENDİRMELER

ÖĞÜZ OYAN

Yeni plan

“Yeni plan” derken iktidarın yeni siyasi planlarından söz etmeyeceğiz. Bu defa “plan” sözcüğünün daha dar anlamına, ekonomik kalkınma planlamasına, tam olarak da bu hafta Meclis’te kabul edilen Onuncu Kalkınma Planı’na (2014-2018) değineceğiz.

Bu Plan, topu topu 230 sayfalık bir yasak-savma belgesidir. O kadar ki, Meclis Genel Kurulu’na sunulan Komisyon raporunda, Bakanın sunuşu ile muhalefet partilerinin karşı oy yazıları bile bunun yarısı hacmindedir.

Yeni Plan, bir öncekinin yedi yıllık dönemini tekrar beş yıla indirmektedir. Böylece, AB’nin yedi yıllık planlarıyla dönemsel uyum hevesi tek bir planla, Dokuzuncu Planla (2007-2013) sınırlı kalarak tarihe gömülmüş olmaktadır. Bu, aynı zamanda, AB projesinin çıkmaza girmesi kadar AKP açısından işlevini tamamlamış olması anlamına da gelmektedir; nitekim Onuncu Planda artık AB perspektifi de geri düzlemedir.

Yeni Planı, beş yıllık kalkınma planlarının ilk dördüyle (1963-1983) karşılaştırmamak gerekir. Kaynak tahsislerine kamu harcamaları ve kamu ekonomik birimleri üzerinden etkin bir

müdahaleyi öngören planlama anlayışı aslında Üçüncü Planla (1973-77) son bulmuştur. Prof. Bilsay Kuruç’un DPT müsteşarı olduğu dönemde hazırlanan ve kaynak tahsislerini daha radikal bir sanayi-teknoloji yönlü dönüşüme kaydırmak isteyen Dördüncü Plan (1979-83) ise, önce Dünya Bankası’nın (ki o zamanki Türkiye uzmanı Kemal Derviş’in payını da unutmayalım) sonra da IMF’nin 24 Ocak 1980 kararlarıyla dumura uğratılmış ve uygulanamamıştır. Planlamaya inanmayan eski DPT Müsteşarı Özal’ın 1983 sonrasında Başbakanlık döneminde ise artık planlar anayasal zorunluluk nedeniyle katlanılması gereken yasak-savma belgelerine dönüşmeye başlamıştır. IMF/DB’nin neo-liberal dayatmaları yani planlamayı, korumacılığı, sanayileşmeyi dışlayan tam piyasacı ve teslimiyetçi yapısal dönüşüm, dayatmaları izleyen dönemleri de belirlemiştir. Neo-liberalizmin daha kararlı ve 2000’leri hazırlayan versiyonu ise, IMF-Çiller ortaklığında hazırlanan Yedinci Plan (1996-2000) olmuştur. Daha sonra ise, AB uyum süreçleri gerekçesiyle bir “plan enfasyonu” dönemine girilmiş, Anayasa’nın

166. maddesinin öngördüğü planlama anlayışı tamamen rafa kaldırılmıştır.

Onuncu Plan, başarısız bir Dokuzuncu Plan uygulaması üzerine gelmektedir. Dokuzuncu Plan’ın hemen hiçbir hedefi tutturulamamıştır. En önemlisi, yüzde 7’lik yıllık büyüme hedefinin ancak yarısı düzeyinde kalınmış olmasıdır. Büyüme yanında yatırım ve ihracat artışı hedefleri de tutturulamamış, sanayinin ve ihracatın düşük teknoloji sektörlerine mahkumiyeti pekişmiş, tasarruf oranları dramatik ölçülerde gerilemiş, işsizlik oranları düşürülemedi, gelir dağılımı daha da bozulmuş, cari açıklar ve ülkenin borç gereksinimi tırmanmış, uluslararası yatırım pozisyonu (net dış yükümlülükler) 450 milyar dolara dayanmış, özetle aşırı kırılgan ve eşitsiz bir ekonomik yapı oluşturulmuştur.

Onuncu Plan kapitalizmin küresel krizinin uzun süreceğinin farkında gözükmemektedir. Ama bunu tespit etmekle yetinmekte, bunun hasarlarını asgariye indirmek veya bu olumsuz konjonktürü bir yapısal dönüşüm üzerinden daha az kırılgan bir yapıya geçiş için kullanmak gibi uzun dönemli stratejik

hedeflere yönelmemektedir. Krizi kabullenme, iddiasız plan yapmanın bir gerekçesi ve muhtemelen uygulamanın kötü sonuçlarının bir peşin bahanesi olarak kullanılmaktadır adeta.

Kısacası, Onuncu Plan hiçbir yönüyle ciddiye alınabilecek bir plan değildir. Ne ekonomik hedefleri bakımından gerçekçidir ve tutarlıdır (örneğin bugün 1,95’e ulaşmış dolar kuru 2018’de yıllık ortalama 1,97 olacaktı (!)); sıcak para politikasının sürdürülmesini öngören bu değerli TL politikası mucizevi olarak gerçekleştirilmiş olsa dahi, diğer ekonomik hedeflerle örneğin yüzde 5,5’e yükselen büyüme ve yüzde 5,8’de tutulabilen cari açık hedefiyle kesinlikle uyumsuzdur; ne olmayan stratejik hedefleri (örneğin dış kaynak bağımlılığının kurtaracak iktisat politikaları) ve ne de güdük sosyal hedefleri bakımından topluma herhangi bir olumlu gelecek tasarımı vaat etmektedir.

Türkiye, geleceğini planlayamayan tek gelişmekte olan ülke konumundadır. Toplum ise, ülkenin 2023’te en büyük ilk 10 ekonomi arasına gireceği gibi fantezilerle oyalanmaktadır.